

OKUL ÖNCESİNDE UZAKTAN EĞİTİM İLE İLGİLİ YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ: 2016-2022

Öğr. Gör. Halime Nur SEZER¹

ÖZ

Okul öncesi eğitimde sürekliliğin sağlanması, olağanüstü koşullar söz konusu olduğunda (pandemi, deprem vb) çocukların eğitimlerinin kesintiye uğramaması önemlidir. Yaşanan tecrübeler ışığında okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili araştırmaların incelenmesi uzaktan eğitimin değerlendirilmesi ve geliştirilmesinde yararlı olacaktır. Bu çalışma, Türkiye’de okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Araştırmanın amacı doğrultusunda Ulusal Tez Veri Merkezinde “okul öncesi ve uzaktan eğitim” anahtar kelimeleri ile yapılan tarama sonucunda ulaşılan lisansüstü tezleri araştırmanın veri kaynağını oluşturmuştur. Yapılan inceleme sonucunda Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) veri tabanında ilgili yıllar kapsamında otuz iki lisansüstü teze ulaşılmış ve tezlerin tamamı çalışmaya dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınan “Türkiye’de Okul Öncesinde Uzaktan Eğitim ile İlgili Yapılmış Lisansüstü Tezleri İnceleme Formu” kullanılmıştır. Formun içeriğinde, tez türü, yapıldığı yıl, yapıldığı enstitü, örneklem grubu, araştırmanın türü ve “uzaktan eğitim” ile karşılaştırılan değişkenler şeklinde toplam altı soru bulunmaktadır. Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde; tezlerin tamamına yakınının yüksek lisans düzeyinde çalışıldığı, tezlerin çoğunluğunun eğitim bilimleri enstitülerinde hazırlandığı ve yaşanan küresel salgın koşullarının etkisiyle 2021-2022 yıllarında artarak çalışıldığı özellikle 2022 yılında sıklıkla çalışıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen tezlerde okul öncesi ve uzaktan eğitim ile farklı başlıkların ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Uzaktan Eğitim, İçerik Analizi

REVIEW OF GRADUATE THESIS ON PRESCHOOL DISTANCE EDUCATION: 2016-2022

ABSTRACT

It is important to ensure continuity in pre-school education and not to interrupt children's education in case of extraordinary conditions (pandemic, earthquake, etc.). In the light of experience, examining the researches on distance education in preschool will be useful in the evaluation and development of distance education. This study was conducted to examine the graduate theses on distance education in preschool in Turkey. In the study, document review method, one of the qualitative research methods, was used. The study was conducted in a case study pattern. In line with the purpose of the study, the graduate theses obtained as a result of the screening with the keywords "preschool and distance education" in the National Thesis Data Center constituted the data source of the research. As a result of the examination, thirty-two graduate theses were reached. In the collection of the data, "Graduate Thesis Review Form on Preschool Distance Education in Turkey" developed by the researcher and obtaining expert opinion" was used. In the content of the form, there are a total of six questions in the

¹Öğretim Görevlisi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, hNSEZER@FSM.EDU.TR, (ORCID: [0000-0001-9239-9685](https://orcid.org/0000-0001-9239-9685))

form of the type of thesis, the year it was made, the institute where it was conducted, the sample group, the type of research and the variables compared with "distance education". Content analysis technique was used in the analysis of the data. When the results obtained are examined; It was determined that almost all of the theses were studied at the master's level, the majority of the theses were prepared by the institutes of educational sciences and they were frequently studied in 2021-2022 due to the pandemic conditions, especially in 2022. In addition, it was concluded that different topics were discussed with preschool and distance education in the thesis examined.

Keywords: Preschool, Distance Learning, Content Analysis

GİRİŞ

Okul öncesi dönem doğumdan başlayarak okul çağına kadar olan ve bireyin gelişiminde önemli yer tutan bir süreçtir. Bu dönem temel akademik becerilerin, motor fonksiyonların ve kişiliğin geliştiği dönemleri kapsamaktadır. Okul öncesi eğitim ise çocuğun doğduğu günden okula başladığı güne kadar geçen yılları (0-3 yaş bebeklik dönemi eğitim ve 3-6 yaş okul öncesi eğitim) kapsayan çocuğun motor, bilişsel, dil ve sosyal-duygusal gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı ve verilen eğitimle kişiliğinin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Aral, Kandır ve Can Yaşar; 2000; s.15).

Öğrenme birey ile çevresi arasında etkileşim sonucu ortaya çıkan görece kalıcı izlenimli yaşantı ürünleridir (Şimşek, 2013: s5). Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için bireyin uygun bir ortamda uyarıcıları tepki verebilir durumda olması ve algısal zihinsel süreçler yolu ile işlemesi ve kalıcılaştırılması gerekir (Şimşek, 2013). Öğretim ise eğitim çalışmalarının amaçlı planlı sistem ve programlı olarak yürütülen ve genellikle bir eğitim kurumu aracılığıyla gerçekleştirilen bir bölümü (Şimşek 2013, s6) olarak tanımlanmaktadır.

Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişim, meydana getirme süreci olan eğitim, bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme süreci olarak da tanımlanmaktadır. Eğitimin bir değişim süreci olması yanında kasıtlı bir süreç olması da önemlidir. Kasıtlı olması, eğitimde gerçekleşmesi istenen değişimin bir "plan" çerçevesinde olması anlamına gelmektedir. Değişim süreci ancak planlı olduğu sürece eğitim ile amaçlanan değişim gerçekleştirilebilir.

Okul öncesi dönem olarak adlandırılan üç-altı yaş pek çok açıdan kritik bir dönemdir. Bu dönemde fiziksel gelişim ile çocuklar hareket alanı kazanırken, dil gelişimi ile çevreyle iletişim ve etkileşim kurmaya başlar. Bu dönemde verilecek nitelikli okul öncesi eğitim diğer evrelerin alt yapısı niteliğinde olması ve onları etkilemesi nedeniyle oldukça önemlidir.

Okul öncesi dönem çocuğunun eğitiminde okul ve aile eşit sorumluluğa sahiptir (MEB, 2013, s. 10). Özellikle salgın gibi olası kriz dönemlerinde ihtiyaç halinde ailelerin çocukların eğitiminde sorumluluk almaları, rol oynamaları ve çocukların eğitimine katkı sağlamaları aile katılımının gereği olmakta ve süreçte çocuğun kazanımlarını artırmasına olanak sağlamaktadır.

Aile katılımlı uzaktan eğitim programları ile hedeflenen, çocukların; gelişimlerini desteklemek, akademik başarılarını arttırmak, özgüvenlerini artırmak kadar olumlu tutum ve davranışlar geliştirmelerini sağlayarak sosyalleşmelerini sağlamak, öğretmenleri, aileleri ve akranlarıyla daha iyi iletişim kurmalarını sağlayabilmektedir.

Okul öncesi eğitimde uzaktan eğitim ile sunulan programlarda dikkat edilecek bazı temel noktalar bulunmaktadır;

Öncelikle öğretmen, ailelerle kurulacak iletişim yöntemini (bire bir görüşme, telefon ile görüşme, çevrim içi gruplar kurarak görüşme veya mektup gibi) belirlemelidir. Her öğretmen, güne başlama, oyun, beslenme, temizlik, etkinlik ve dinlenme sürelerini de içerecek şekilde çocukların ev ortamında yapabileceği özellikte günlük eğitim akışlarını 6 etkinlik saati olacak şekilde hazırlamalıdır. Planlana günlük eğitim akışlarında bir etkinlik saati 20 dakikayı geçmemelidir. Öğretmenler uzaktan eğitim sürecine yönelik izleme ve değerlendirme çalışmalarını her gün yapmalı. Grup halinde yapılan çevrim içi etkinliklere katılmayan çocuklarla haftada en az üç kez birebir görüntülü veya sesli iletişim kurulacak ve bunun için gerekmesi durumunda okul imkânlarının (telefon, bilgisayar, internet) kullanılabilir olacaktır.

Uzaktan eğitim yaklaşık yüz-yüz elli yıllık bir geçmişe sahip olmasına rağmen yaşadığımız küresel salgın ile hayatımıza giren acil uzaktan eğitim kavramı ile daha çok konuşulur ve tartışılır olmuştur. Bu iki kavram zaman zaman birbirinin yerine kullanılsa da bazı farkları barındırmaktadır. Acil Uzaktan Eğitim (emergency remote leaning) zorunluluk iken, uzaktan eğitim (distance learning) tercihe dayalıdır. Acil Uzaktan Eğitim anlık çözümler üretirken, diğeri yaşam boyu devam eder. Acil Uzaktan Eğitim kriz zamanlarında eldeki imkanlarla sınırlı iken, diğeri kurumsal temellere dayalıdır (Bozkurt, 2020). Simonson, Smaldino ve Zvacek'e (2015) göre uzaktan eğitimi tanımlayan bileşenler; uzaktan eğitimin kurumsal temelli olması, öğretmen ve öğrencinin ayrılması, etkileşimli iletişimin (senkron veya asenkron) olması son bileşen ise video, ses ve veri paylaşımı olması şeklinde sıralanmaktadır (Canberk, 2015). Uzaktan eğitim materyallerinin elektronik ortamda uygun ve esnek bir şekilde yapılandırılması, farklı teknolojilerin öğrenme sürecine eklenmesi ve her zaman kullanılabilmesi gibi olanakları içeren, zamandan ve mekândan bağımsız olarak sağlanabilen, güncellenebilir, çağdaş ve etkili bir öğrenme yöntemidir. Uzaktan eğitimde farklı yöntem ve teknolojilerle farklı ortamlarda bulunan öğrencilere sınıf ortamında oldukları hissi vermek amaçlanmaktadır.

Salgın süreci ve sonrasında aktif olarak tüm dünyada mobil araçlar (bilgisayarlar, akıllı telefonlar, tabletler gibi) kullanılarak etkili bir şekilde uzaktan eğitim uygulamaları yapılmıştır. Etkileşimli iletişim teknolojilerinde meydana gelen yenilikler hem öğrenciler ve öğretmenler arasında hem de öğrencilerin kendi aralarında uzaktan senkronize iletişim kurmalarını sağlamıştır (Guri-Rosenblit, 2005, s. 470). Yaşanan salgının eğitim üzerindeki etkileri henüz tam olarak bilinmemektedir.

Ancak sürece uyum sağlayamayan (maddi-eğitim vb yetersizlik) eğitimciler ve öğrenciler için zorlu olduğu düşünülmektedir (Diker Coşkun, 2020). 2021-2022 öğretim yılı Türkiye için okul öncesi eğitime yönelik bir seferberlik yılı olarak kabul edilebilir. Ancak salgın sürecinde yaşanan kapanma dolayısıyla eğitim imkanından en yüksek düzeyde olumsuz etkilenen grubun okul öncesi olduğunu belirtilmektedir. 2019-2020 öğretim yılında 5 yaş grubunda %75 düzeyinde olan okullaşma oranı, 2020-2021 öğretim yılında %56 düzeylerine kadar gerilemiştir. Temel eğitimin ilk yıllarında uzaktan eğitim ile okula başlayan öğrenciler için 2021-2022 öğretim yılında öğrencilerin desteklenmesi gereği ortaya çıkmıştır (Eğitim Alan İzleme Raporu, 2022).

Okul öncesi eğitimin temelinde etkileşim olduğu ve çocukların birbirleriyle ve öğretmenleriyle ev ortamı dışında bir araya gelmelerini esas alan ve planlı yürütülen bir program olması nedeniyle pandemi sürecinde zorunlu yapılan uzaktan eğitim sayesinde pek çok farklı konu ve başlık literatürde yerini almıştır. Okul öncesinde uzaktan eğitimin etkililiğinin artırılması için mevcut çalışmaların detaylı incelenmesi önem taşımaktadır. Bu çalışma, Türkiye’de okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır;

- Lisansüstü tezlerin tez türü açısından dağılımı nasıldır?
- Lisansüstü tezlerin yapıldığı yıl açısından dağılımı nasıldır?
- Lisansüstü tezlerin yapıldığı enstitü açısından dağılımı nasıldır?
- Lisansüstü tezlerin örneklem grubu açısından dağılımı nasıldır?
- Lisansüstü tezlerin araştırmanın türü açısından dağılımı nasıldır?
- Lisansüstü tezlerin “uzaktan eğitim” ile karşılaştırılan değişkenler açısından dağılımı nasıldır?

1. YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, algıların ve olayların doğal ortamında bütüncül ve gerçekçi bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği; görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı araştırma türü olarak tanımlanmaktadır (Karataş, 2015). Bu çalışmada doküman incelemesi yapılmıştır. Karasar (2020); doküman incelemesini, var olan kayıt ve belgelerin incelenerek veri toplanması şeklinde ifade etmiştir.

1.1. Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. “Amaçlı örnekleme, seçilen kişilerin ya da objelerin, araştırmacının amaçlarına en uygun yanıt verebilecek birey ve objeler arasından ölçüt, kolaylık ve amaca uygunluk kriterleri ile seçilmesidir.” (Aziz, 2008; s. 55). Tezlerin belirlenmesinde

Kasım-Aralık 2022 döneminde YÖK ulusal veri tabanında “okul öncesi ve uzaktan eğitim” anahtar sözcüğü kullanılmıştır. Doküman taraması sonucunda okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili toplam 32 lisansüstü tezine ulaşılmış ve güncel araştırmalara destek olmak adına 2016 yılı öncesi çalışmalara yer verilmemiştir.

1.2. Veri toplama süreci

Bu araştırmada, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Okul Öncesinde Uzaktan Eğitim ile İlgili Lisansüstü Tezleri İnceleme Formu” kullanılmıştır. Form daha önce yapılmış tez inceleme formları incelenerek hazırlanmıştır. Uzman görüşü alınmıştır. Görüşler doğrultusunda hazırlanan formun içeriğinde, tez türü, yapıldığı yıl, yapıldığı enstitü, örneklem grubu, araştırmanın türü ve “okul öncesinde uzaktan eğitim” ile karşılaştırılan değişkenler şeklinde toplam altı soru bulunmaktadır.

1.3. Verilerin analizi

Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi yoluyla toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde, toplanan verileri açıklamaya yardımcı olacak ilişkilere ve kavramlara ulaşılmaya çalışılmaktadır. Veriler içerik analiziyle detaylı bir şekilde incelenir; birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenip yorumlanır (Karataş, 2015).

2. BULGULAR

Türkiye’de yapılmış okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili lisansüstü tezlerinin incelenmesi amacıyla yapılmış bu çalışmada oluşturulan alt araştırma sorularına sırası ile cevaplar verilmiştir. Okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili lisansüstü tezlerinin tez türü açısından dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Lisansüstü tezlerinin tez türü değişkenine göre dağılımı

Tez türüne göre dağılım	f	%
Yüksek lisans tezi	31	96,9
Doktora tezi	1	3,1
Toplam	32	100

Tablo 1 incelendiğinde, okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerinin, %96,9’unun yüksek lisans tezi ve %3,1’inin doktora tezi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bir diğer ifade

ile okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili lisansüstü tezlerinin çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde hazırlandığı tespit edilmiştir.

Okul öncesinde uzaktan eğitim programları ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerinin yapıldığı yıl değişkenine göre yüzde ve frekans analizi Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Lisansüstü tezlerinin yapıldığı yıl değişkenine göre dağılımı

Yıllara göre dağılım	f	%
2022	21	65,6
2021	9	28,1
2020	1	3,1
2016	1	3,1
Toplam	32	100

Okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerinin yapıldığı yıl değişkenine göre dağılımını veren Tablo 2 incelendiğinde, tezlerin %65,6’sının 2022 yılında, %28,1’inin 2021 yılında ve %3,1’inin 2020 ve 2016 yıllarında yapıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bir diğer ifade ile okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili lisansüstü tezleri en çok 2022 yılında çalışıldığı ve 2021 yılında da fark edilir oranda çalışıldığı tespit edilmiştir. Okul öncesinde uzaktan eğitim hakkında yapılan bilimsel araştırmalarda son dönemde belirgin bir artış görülmektedir. Bu artışın sebebi tüm dünyada yaşanan Covit 19 Pandemisine bağlı olarak ülkemizde yaşanan süreçler olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma kapsamına alınan okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili lisansüstü tezlerinin yapıldığı enstitü değişkenine göre dağılımı Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 3. Lisansüstü tezlerinin tezin yapıldığı enstitü değişkenine göre dağılımı

Enstitü açısından dağılım	f	%
Sosyal Bilimler Enstitüsü	15	46,8
Lisansüstü Enstitüsü	10	31,2
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	5	15,6
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	2	6,2

Toplam	32	100
--------	----	-----

Okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerinin yapıldığı enstitü değişkenine göre dağılımı incelendiğinde, %46,8'inin sosyal bilimler enstitülerinde, %31,2'sinin lisansüstü enstitülerinde, %15,6'sının eğitim bilimleri enstitülerinde ve %6,2'sinin sağlık bilimleri enstitülerinde yapıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bir diğer ifadeyle okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili yapılmış yarıya yakın bir kısmının sosyal bilimler enstitüleri tarafından yapılmış olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili lisansüstü tezlerinin örneklem grubuna göre dağılımı Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Lisansüstü tezlerinin örneklem grubu değişkenine göre dağılımı

Örneklem açısından dağılım	f	%
Öğretmen	22	68,8
Ebeveyn	8	25
Çocuk	4	12,5
Diğer	4	12,5

Tablo 4'te okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerinin tezde kullanılan örneklem grubu değişkenine göre dağılımı incelendiğinde, tezlerin %68,8'inde okul öncesi öğretmeni, %25'inde ebeveyn, %12,5'inde okul öncesi öğrencisi ve diğer olarak tespit edilmiştir. Bir diğer ifadeyle, okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili Türkiye'de yapılmış lisansüstü tezlerinin büyük bir çoğunluğunda örneklem grubu okul öncesi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırma bulgularına göre tezlerde sıklıkla kullanılan örneklem grubunun öğretmenler olması hem kolaylık hem de süreç yönetimi açısından elverişlidir. Ancak bu örneklem grubunun yerine eğitimin öznesi olan çocukların dahil edilmesinin okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili araştırmalardaki kazanımların artırılmasında etkili olacağı düşünülmektedir.

İncelenen lisansüstü tezlerin okul öncesinde uzaktan eğitim ile karşılaştırılan değişkenlere göre dağılımı Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Lisansüstü tezlerinin tezde kullanılan yöntem değişkenine göre dağılımı

Yöntem açısından dağılım	f	%
Nicel	16	50
Nitel	16	50
Toplam	32	100

Tablo 5’te okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerinin tezde kullanılan bilimsel yöntem değişkenine göre dağılımı incelendiğinde, tezlerin %50’sinde nitel ve %50’sinde ise nicel yöntem kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre tezlerde sıklıkla kullanılan iki yöntemin sıklıkla kullanıldığını göstermektedir.

İncelenen lisansüstü tezlerin okul öncesinde uzaktan eğitim ile karşılaştırılan değişkenlere göre dağılımı Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Lisansüstü tezlerin “okul öncesinde uzaktan eğitim” ile karşılaştırılan değişkenler açısından dağılımı

Değişkenler açısından dağılım	f	%
Ebeveyn görüşleri	8	25
Pandemi etkileri	5	15,6
Öğretmen görüşleri	4	12,5
Obader	1	3,1
Fen Eğitimi	1	3,1
ETwinning	1	3,1
Sosyal Gelişim	1	3,1
Öz Yeterlik	1	3,1
Teknolojik Araç	1	3,1
Sürdürülebilirlik	1	3,1
İyilik Hali	1	3,1
Kriz Yönetimi	1	3,1
Mesleki Motivasyon	1	3,1
Etik	1	3,1
Özel Eğitim	1	3,1
Program	1	3,1

Tablo 6 incelendiğinde, okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili tezlerin %25’inde anne baba görüşleri, %15,6’sında pandemi etkileri, %12,5’inde öğretmen görüşleri, %3,1’inde obader, fen eğitimi, etwinning, sosyal gelişim, öz yeterlik, teknolojik araç, sürdürülebilirlik, iyilik hali, kriz yönetimi, mesleki motivasyon, etik, özel eğitim, program başlıkları ele alınmıştır. Bu çalışma bulgularına göre okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili ebeveyn görüşleri ağırlıklı olarak çalışılmış, pandemi etkileri ve öğretmen görüşleri bunu takip etmiştir. Çocuklara yönelik araştırmalar sınırlı sayıda kalmıştır. Tez konusu belirlenirken ihtiyaca yönelik konulara öncelik verilmesi ve okul öncesinde uzaktan eğitimde çocukların öznesi olduğu çalışmaların planlanması alana önemli bir katkı sağlayacaktır.

SONUÇ

Türkiye’de okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili lisansüstü tezlerin incelendiği araştırma sonuçlarına göre; son on beş yıllık zaman diliminde yerli literatürde konuyla ilgili yapılan çalışmaların sıklıkla yüksek lisans düzeyinde, sayıca en çok 2022 yılında, Sosyal Bilimler enstitülerinde, sıklıkla öğretmen görüşü alınarak, nicel ve nitel çalışmaların eşit oranda çalışıldığı, uzaktan eğitim başlığı ile ilgili olarak çalışılan konuların farklı pek çok başlıkta; pandemi, öğretmen görüşü, ebeveyn görüşü, sosyal gelişim, kriz yönetimi, etik, OBADER, mesleki motivasyon, sorunlar, teknolojik araç, özyeterlik alanlarında sıklıkla çalışıldığı tespit edilmiştir.

Çalışmada bilimsel araştırma yöntemlerin eşit oranda çalışıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili lisansüstü çalışmalara yönelik yapılan lisansüstü tezlerde yöntem konusunda belirli bir dengenin olduğu görülmekte ve karma desene ise çalışmalarda yer verilmediği görülmektedir. Çalışmalarda nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma araştırmalar ile daha güvenilir ve geçerli araştırma sonuçlarına ulaşılabileceği düşünülmektedir.

İncelenen tezlerde çalışma grubu olarak öğretmen görüşüne sıklıkla başvurulmuştur. Okul öncesinde uzaktan eğitimde teknolojinin başarılı bir şekilde kullanılabilmesinde öğretmenlerin pedagojik inançları kilit bir rol oynamaktadır (Tondeur, 2017). Yapılan araştırmalar sonucunda öğretmenlerin pedagojik inançlarının eğitimde teknoloji kullanımlarında önemli bir belirleyici olduğu ve bu pedagojik inançların teknoloji entegrasyonunun önünde bir engel oluşturabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Tondeur, 2017). Ayrıca öğretmenlerin teknolojinin pedagojik hedeflerine ulaşmada yardımcı olma haline inanç durumları teknolojiyi nasıl kullanacağına dair kararlarını da etkilemektedir.

Salgın sürecinde uygulanan uzaktan eğitimin çok faydalı olduğu fakat yüz yüze eğitimin yerini alamayacağı düşünülmektedir (Yürek, 2021). Kuset, Özgem, Şaşmacıoğlu ve Güldal Kan (2021) tarafından yapılan çalışmada da yine katılımcılar uzaktan eğitimin, yüz yüze eğitime göre verimsiz olduğunu ancak coronavirus salgını döneminde çocukların okulla olan bağının kopmaması için uzaktan eğitimin yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi dönemde uzaktan eğitim özellikle pandemi gibi olağandışı durumlarda veya çeşitli nedenlerle okula gitmekte zorluk yaşayan çocuklar için önemli bir alternatiftir. Bu alanda yapılacak çalışmaların alana katkısı şu şekilde sıralanabilir; *Erişilebilirlik ve fırsat eşitliği*; uzaktan eğitim coğrafi ekonomik veya fiziksel engellilik nedeniyle okula gitme şansı olmayan çocuklar için eğitim fırsatları sunabilir. Daha geniş kitlelere ulaşarak olası eşitliksizlikleri engelleyebilir. *Esneklik ve uyarlanabilirlik*; uzaktan eğitim çocukların öğrenme hızlarına ve ihtiyaçlarına göre daha iyi uyarlanabilir. Öğrenciler kendi hızlarında ilerleyebilir. Özel ilgi alanlarına daha fazla odaklanabilir. *Kaynak çeşitliliği*; uzaktan eğitim öğrencilere daha geniş bir kaynak yelpazesi sunabilir. Dijital kitaplar gibi kaynaklar öğrenmeyi daha ilgi çekici hale getirebilir. *Ebeveyn katılımı*; uzaktan eğitim ebeveynlerin çocuklarının eğitimine daha fazla katılımını teşvik edebilir. Ebeveynler çocuklarının öğrenme süreçlerini daha yakından takip edebilir ve destekleyebilirler. *Teknoloji becerileri*; okul öncesi çocuklar için uzaktan eğitim teknoloji becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu da gelecekteki eğitim ve iş fırsatları için önemlidir. *Acil durumlarda sürdürülebilirlik*; uzaktan eğitim doğal afetler, salgınlar veya diğer acil durumlar sırasında eğitimin sürdürülebilirliğini sağlayabilir. Bu kesintisiz öğrenme fırsatları sunabilir.

Ancak okul öncesi dönemde uzaktan eğitimi bazı zorluklar ve sınırlamaları da vardır. Özellikle küçük çocuklar için yapılan araştırmaların çoğunda (NAEYC ve FRC 2012) erken çocukluk eğitiminde teknoloji kullanımının çocukların gelişimsel kazanımlarını desteklediği belirtilse de okul öncesi sınıf ortamlarında öğretim teknolojilerinin etkisiyle ilgili daha çok araştırma ve değerlendirmenin yapılması gerektiği bildirilmektedir. Okul öncesi dönemde teknoloji kullanımı ile ilgili toplumsal endişeler bulunmaktadır. Pasif etkileşimsiz teknoloji ve ekran kullanımının erken çocukluk döneminde yer almaması gerektiğini savunan çalışmalar teknolojinin çocukların üzerinde oluşturabileceği olumsuz etkiler konusunda uyarılarda bulunmaktadır. Bu olumsuz etkiler; düzensiz uyku alışkanlıkları, davranış sorunları odaklanma ve dikkat sorunları, akademik performansının düşmesi, sosyalleşme ve dil gelişimi üzerindeki olumsuz etkiler, sağlık sorunları ve ekran önünde geçirilen zamanın artması şeklinde sıralanmaktadır (AAP, 2016). Amerikan Pediatri akademisinin yayınladığı raporda erken çocukluk döneminde 2-5 yaş arası çocuklarda bir yetişkin ile yüksek kaliteli programların günde 1 saat izlenebileceği tavsiye edilmiştir.

Uzaktan eğitim uygulamalarının etkili olması için dikkate alınması gereken özel pedagojik yaklaşımlarla okul öncesinde rehberlik önemlidir. Ayrıca teknolojiye erişim eğitim materyallerini kalitesi ve ebeveynlerin desteği gibi faktörler de büyük önem taşımaktadır. Uzaktan eğitim geleneksel sınıf eğitimi ile kullanıldığında daha etkili bir öğrenme deneyim sağlayabilir. Sayan 2016, erken çocukluk döneminde teknolojinin gelişimsel olarak uygun olması konuyu anlamaya yardımcı olması içeriği zenginleştirilmesi öğrenmeyi somutlaştırması bireysel öğrenmeyi desteklemesi ve son olarak kullanışlı olması olarak etkililiğine vurgu yapmıştır.

Okul öncesi eğitimde süreklilik esastır. Hazırlanacak uzaktan eğitim programları ile çocuklar ve aileleri için yeni fırsatlar sunulacaktır. Okul öncesi eğitimde uzaktan eğitim uygulamalarını iyileştirmek mümkündür (McNeill, 2020). Çocuğun ebeveyni/bakım vereni için alternatif zaman ve planlar sunularak isteğe bağlı bir seçim imkânı tanınması önem taşımaktadır. Çocukların yüz yüze eğitimde gerçekleştirdikleri sınıf rutinlerini ve geleneklerini uzaktan eğitimde de devam ettirmesi, normallik duygusu sağlanması açısından önem taşımaktadır. Uzaktan eğitim süreci iletişim ve etkileşim noktasında önemli sınırlılıklar barındırmaktadır. Bu sebeple öğretmenlerin, her öğrenciyle haftada en az iki kez kısa da olsa senkron iletişime girmesi önem taşımaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ve çocuğun fiziksel olarak birbirinden ayrı mekanlarda olması sebebiyle öğretmenler, ailelerden sürekli olarak geri bildirim almalı ve hem çocuğu hem aileyi desteklemelidir.

Okul öncesinde uzaktan eğitim ilerleyen süreçte 21 yüzyılda dijital okuryazarlık kavramı ile yakından ilişkilidir. Bireylerin dijital kaynakları belirleme, onlara erişme, yönetme, entegre etme, değerlendirme, analiz etme, sentezleme ve yeni bilgiler oluşturması olarak adlandırılan dijital okuryazarlık araçları uygun şekilde kullanma ve başkaları ile iletişim kurma konusunda farkındalığın tutumun ve yeteneğin artması olarak tanımlanmaktadır (Martin, 2005). Öğretmenler öğrencilerinin gelişim düzeylerine göre seçimler yapması önemlidir. Okul öncesi dönemde öğretmenlerinin teknoloji ve medya kullanımı ile ilgili var olan endişelerinin giderilmesi ve eğitimci olarak oynadıkları kritik rolün farkında olmaları önemlidir.

Okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili çalışmalarda erken çocukluk ve okul öncesi düzeyinde alanda yapılan çalışmalarda iyi örneklerin tespit edilerek emsal gösterilmesi ve uygulanabilir. Gelişime uygun dijital içerikli uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesinin çocuk, aile ve toplum yararına olacağı düşünülmektedir.

Sonraki araştırmalar için; örneklem grubunun çeşitlendirildiği araştırmaların, okul öncesi yaş grubundaki çocukların daha çok ele alınması ve bağlantılı olarak sadece öğretmen değil eğitimdeki her paydaşın görüşüne yer verilen çalışmaların planlanarak yapılması alana katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

American Academy of Pediatrics (AAP) 2016 National Conference and Exhibition : Read clinically focused news coverage of key developments from AAP 2016.

Alisinanoğlu, F. (2021). *Okul Öncesi Dönemde Çevrim İçi Uzaktan Eğitim*, Ankara: Nobel Yayınları.

Aral, N., Kandır, A. ve Can Yaşar, M. (2002). *Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Eğitim Programı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

- Aziz, A. (2008). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri, Ankara: Nobel Yayınları.
- Bozkurt, A. (2020). Coronavirus (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124
- Canbek, O. N. G. (2015). Uzaktan öğretme ve öğrenme: uzaktan eğitimin temelleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 102-111. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/auad/issue/3029/42084>
- Creswell, J. W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri. S. Bütün ve S. B. Demir (Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Diker Coşkun, Y. (2020). *Eğitim izleme raporu 2020; Eğitimin İçeriği*. Eğitim Reformu Girişimi. <https://www.egitimreformugirisimi.org/egitim-izleme-raporu-2020-egitimin-icerigi/>
- Guri Rosenblit, S. (2005). ‘Distance education’ and ‘e-learning’: Not the same thing. *Higher Education*, 49, 467-493.
- https://fahrettinulusoyi.meb.k12.tr/icerikler/okul-oncesinde-uzaktan-egitim_10393578.html
- <https://ilke.org.tr/egitim-izleme-raporu-2022>
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (35. Basım). Ankara: Nobel Yayınları.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kuset, Ş., Özgem, K., Şaşmacıoğlu, E. ve Güldal Kan, Ş. (2021). *Evaluation of the impact of distance education on children in preschool period: Teachers’ opinions*. *Near East University Journal of Education Faculty (NEUJE)*, 4(1), 78-87. doi: <https://doi.org/10.32955/neuje.v4i1.287>.
- Martin, A. (2005). DigEuLit—a European framework for digital literacy: a progress report. *Journal of eLiteracy*, 2(2), 130-136.
- McNeill, J. (23 Nisan 2020). 4 tips for delivering distance learning to Pre-K students. 18.03.2021 tarihinde <https://eab.com/insights/expert-insight/independentschool/tips-for-delivering-distance-learning-to-pre-k-students/> adresinden erişildi.
- NAEYC-FRC (2012). *Technology and Interactive Media as Tools in Early Childhood Programs Serving Children from Birth through Age 8*. Washington DC
- Özcan, S. (2020). *Açık ve uzaktan öğrenmede sorunlar ve çözüm önerileri*. İçinde S. Karataş ve E. Kılıç Çakmak (Edt.). *Açık ve uzaktan öğrenme* (ss. 195-212). Ankara: Pegem Akademi
- Sayan, H. (2016). Okul Öncesi Eğitimde Teknoloji Kullanımı. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 5(13).

Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M., & Zvacek, S. (2012). *Teaching and learning at a distance: foundations of distance education* (5th ed.). Boston, MA: Pearson Education.

Simonson, M., Smaldino, S. ve Zvacek, S. (2015). *Teaching and Learning at a Distance Foundations of Distance Education*. (6. Baskı). Charlotte, North Carolina: Information Age Publishing.

Şimşek, A. (2013). *Öğretim Tasarımı*. Ankara: Nobel Yayınları.

Tondeur, J., van Braak, J., Ertmer, P. A., & Ottenbreit-Leftwich, A. (2017). "Understanding the relationship between teachers' pedagogical beliefs and technology use in education: A systematic review of qualitative evidence": Erratum. *Educational Technology Research and Development*, 65(3), 577. <https://doi.org/10.1007/s11423-016-9492-z>

Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yalın, H.İ. (2015). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. (28. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yürek, E, (2021). *Okul öncesi eğitimde uzaktan eğitimin uygulanabilirliğine yönelik okul öncesi öğretmenlerinin ve alandaki akademisyenlerin görüşlerinin incelenmesi*, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Programı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.